1.2 Binární relace

1.2.1 Příklad. Následující relace na množině A napište jako množiny uspořádaných dvojic:

a) A je množina všech podmnožin množiny $\{1, 2\}$, relace R je „býti vlastní podmnožinou“, tj. pro $X, Y \in A$ máme $X\ R\ Y$ právě tehdy, když $X \subseteq Y$ a $X \neq Y$.

b) $A = \{2, 4, 5, 8, 45, 60\}$, R je relace „je dělitelem“, tj. $m\ R\ n$ právě tehdy, když m je dělitelem n.

Výsledek. a) $R = \{(\emptyset, \{1\}), (\emptyset, \{2\}), (\emptyset, \{1, 2\}), (\{1\}, \{1, 2\}), (\{2\}, \{1, 2\})\}$.
b) $R = \{(2, 2), (2, 4), (2, 8), (2, 60), (4, 4), (4, 8), (4, 60), (5, 5), (5, 45), (5, 60), (8, 8), (45, 45), (60, 60)\}$.

1.2.2 Příklad. Na množině reálných čísel je dána relace R předpisem:

$$x\ R\ y \quad \text{právě tehdy, když} \quad x^2 - y^2 + xy < 1.$$

Rozhodněte, zda $-2\ R \circ R\ 1$ a zda $-2\ R \circ R^{-1}\ 1$.

Výsledek. Platí $-2\ R \circ R^{-1}\ 1$ a neplatí $-2\ R \circ R\ 1$.

1.2.3 Příklad. Určete vlastnosti následujících relací na množině A:

a) A je množina lidí, R je relace „být rodičem“;

b) A je množina celých čísel a $i\ R\ j$ právě tehdy, když $|i - j| = 1$;

c) A je množina celých čísel a $i\ R\ j$ právě tehdy, když $|i - j| \leq n$ pro dané kladné celé číslo n.

Výsledek. a) Není reflexivní, není symetrická, není tranzitivní, je antisymetrická. b) Není reflexivní, je symetrická, není tranzitivní, není antisymetrická. c) Je reflexivní, je symetrická, není tranzitivní, není antisymetrická.

1.2.4 Příklad. Které vlastnosti mají následující relace na množině přirozených čísel $\mathbb{N}$?

a) $m\ R\ n$ právě tehdy, když m je dělitelem n;

b) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m + n \geq 50$;

c) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m + n$ je sudé;

d) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m \cdot n$ je sudé;

e) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m = n^k$ pro nějaké $k \in \mathbb{N}$;

f) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m + n$ je násobek 3;

g) $m\ R\ n$ právě tehdy, když $m > n$.

Výsledek. a) Reflexivní, antisymetrická, tranzitivní; jedná se o uspořádání. b) Pouze symetrická. c) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; jedná se o ekvivalenci. d) Pouze symetrická. e) Reflexivní, antisymetrická, tranzitivní; jedná se o uspořádání. f) Pouze symetrická. g) Pouze antisymetrická a tranzitivní.

1.2.5 Příklad. V následujících příkladech je S relace na množině A a x, y jsou prvky množiny A. Rozhodněte, zda relace S je reflexivní, symetrická, antisymetrická, tranzitivní. Je to ekvivalence?

a) A je množina všech komplexních čísel, $x\ S\ y$ právě tehdy, když $|x| = |y|$.

b) A je množina všech komplexních čísel, $x\ S\ y$ právě tehdy, když $|x| < |y|$.

c) A je množina reálných čísel $\mathbb{R}$, $x\ S\ y$ právě tehdy, když $x - y$ je číslo racionální.

d) A je množina všech trojúhelníků dané roviny, dva trojúhelníky jsou v relaci S právě tehdy, když jsou shodné.

e) A je množina všech trojúhelníků dané roviny, dva trojúhelníky jsou v relaci S právě tehdy, když jsou podobné.

f) A je množina všech podmnožin množiny B, dvě podmnožiny množiny B jsou v relaci S právě tehdy, když mají stejnou mohutnost, tj. právě tehdy, když existuje prosté zobrazení jedné na druhou.

Výsledek. a) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; ekvivalence. b) Antisymetrická, tranzitivní; není ekvivalence. c) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; ekvivalence. d) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; ekvivalence.
e) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; ekvivalence. f) Reflexivní, symetrická, tranzitivní; ekvivalence.

1.2.6 Příklad. Ve cvičení 1.2.5 a) určete třídu ekvivalence S obsahující komplexní číslo $x = 3 + 4\,j$.

Výsledek. Všechna komplexní čísla z taková, že $|z| = 5$. Jinými slovy: Kružnice o středu 0 a poloměru 5.